

жулів і зачитав М. Р. Левчук (Тернопіль). Цікаві спостереження про використання м'яких порід каменю у пізньому палеоліті зробила Л. Г. Кучугура (Маріупольський краєзнавчий музей). Ю. Г. Коваль (Донецький краєзнавчий музей) присвятив свою доповідь питанню експериментально-технологічних спостережень за специфічною кінцевою підтескою на пластинчастих сколах у пізньому палеоліті Руської рівнини. Тема виступу І. Г. Піструла (Одеський університет) — просторове поширення крем'яного інвентаря на пізньопалеолітичній стоянці Анетівка 13, де на великій глибині у нижніх шарах збереглися культурні залишки з виразним планіграфічним контекстом.

Доповідь В. Ф. Петруня (Одеса) була присвячена геоморфологічній інтерпретації Миргородського палеолітичного місцезнаходження, виступ Є. Ю. Гирі (ІМК, Санкт-Петербург, Росія) — технологічному аспекту характеристики технології первинного розщеплення пластинчастих індустрій.

Специфіка мисливського господарства у ранньоголоценових лісостепових районах України проаналізована у доповіді Л. Л. Залізняка (ІА НАН України, Київ) та І. М. Гавриленка (Полтавський краєзнавчий музей) на матеріалі стоянки В'язівка 4а. У доповіді С. М. Дегерменджи (Донецький краєзнавчий музей) охарактеризовано окремі аспекти первинного розщеплення в мезонеолітичних індустріях Донбасу. І, нарешті, дві доповіді з неолітичної проблематики були зачитані співробітниками Таганрозького краєзнавчого музею: А. В. Цібрис (стоянка Роздорське II) і В. В. Цібрис (стоянка Усть-Бистра). Вони і підвели логічну і хронологічну риску в роботі конференції.

Під час конференції її учасники могли ознайомитись з уже відомими та новими колекціями кам'яного віку із Донецької та Луганської областей України, Ростовської й Волгоградської областей Росії.

О. В. Колесник

Примітки

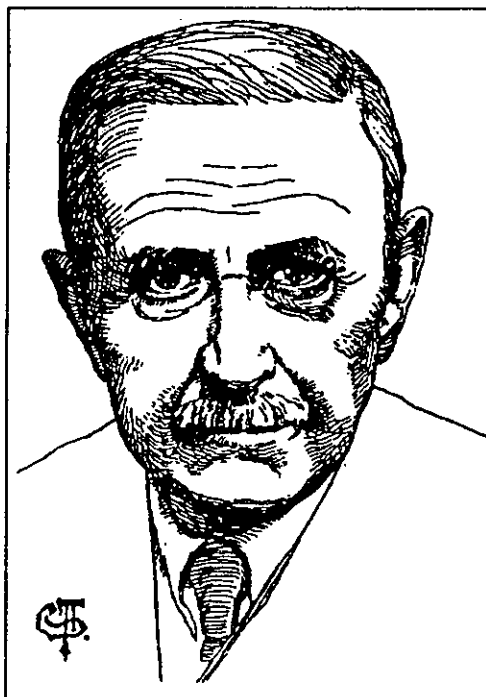
¹ *Археологический альманах. — Сборник статей. — Донецк, 1994. — № 3.*

ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ проф. ВАДИМА ЩЕРБАКІВСЬКОГО

Напередодні відзначення 120-річчя від дня народження відомого українського археолога, етнолога, музейника і мистецтвознавця Вадима Михайловича Щербаківського (1876—1957) 8 грудня 1995 р. в Полтаві, у приміщенні Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. П. Котляревського відбулися наукові читання «Пам'яті проф. Вадима Щербаківського». Їх організували і провели управління культури Полтавської обласної державної адміністрації та обласний Центр охорони і досліджень пам'яток археології. Читання зібрали фахівців-археологів, істориків, мистецтвознавців та музейників з Києва, Дніпропетровська, Донецька, Львова, Опішні, Кременчука, Полтави, Сум і Харкова; їх слухачами були науковці полтавських вузів та музеїв, краєзнавці, студенти полтавських політехнічного університету та педінституту. Заслухано 15 доповідей і повідомлень. У читаннях брали участь представники Полтавської і Харківської облдержадміністрацій. До читань вийшли друком ряд археологічних видань, випущених Видавничим центром «Археологія» Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації (далі ЦОДПА), насамперед повні тексти заслуханих доповідей¹, програма та афіша читань².

Вшанування пам'яті В. М. Щербаківського розпочалося виступом начальника уп-

© О. П. МОЦЯ, О. Б. СУПРУНЕНКО, 1996

равління культури облдержадміністрації, заслуженого працівника культури України **П. Бондаревського** (Полтава), який відзначив внесок українського археолога, уродженця с. Шпичинці на Київщині, у становлення і розвиток археологічних досліджень, розбудову музеїв та охорону пам'яток на Полтавщині впродовж 1912—1922 рр., наголосив на значенні наукової діяльності **В. М. Щербаківського** на діаспорі як керівника української археологічної науки за кордоном у другій чверті ХХ ст.

Доповідь директора обласного Центру археології **О. Супруненка** (Полтава) висвітлювала основні напрямки археологічних досліджень ученого в галузі вивчення палеоліту, бронзового та ранньозалізного віків, середньовічних старожитностей України та Полтавщини, зокрема його музейну діяльність. Внесок **В. М. Щербаківського** у вивчення давньоруських некрополів Дніпровського Лівобережжя — могильників у Ліпльовому, Липовому, Переяславі і Городищі — був темою доповіді зав. сектором давньоруської та середньовічної

археології Інституту археології НАН України, доктора історичних наук **О. Моці** (Київ). Про формування парадигми відомого археолога, усталення його поглядів на перебіг найдавнішого історичного процесу в Україні повідомив літературознавець і письменник **П. Ротач** (Полтава). Він же ознайомив присутніх з маловідомою працею уральського краєзнавця та літератора, археолога за фахом **В. Бірюкова** «**В. М. Щербаківський та його лекції з археології на курсах з українознавства в м. Хоролі..., 1917 р.**», що була перевидана до читань³.

Вадим Щербаківський був першим з дослідників раннього залізного віку України, хто вбачав у Більському городищі на Полтавщині місто Гелон, описане Геродотом у V ст. до н. е.⁴ Саме на цьому питанні зосередив увагу присутніх професор Харківського державного університету, доктор історичних наук **Б. Шрамко** (Харків) у доповіді «Про достовірність відомостей Геродота про гелонів». Викладачі Сумського університету **В. Приймак** та кандидат філологічних наук **В. Звагельський** (Суми) присвятили свої виступи темам виникнення терміну «боляри» на Русі в світлі археологічних даних та історії досліджень роменсько-давньоруського городища поблизу с. Ведмеже на Сумщині, котре обстежував **В. М. Щербаківський**. З новою археолого-мистецькою пам'яткою у творчому доробку відомого українського археолога-полтавця **М. Макаренка** — колеги **Вадима Щербаківського**, — невідомим альбомом малюнків вченого — познайомив присутніх **А. Усачук** (Донецьк).

Ряд доповідей стосувалися вивчення епістолярної спадщини **В. М. Щербаківського**. Так, зав. відділом Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького **С. Абросимова** (Дніпропетровськ) висвітлила взаємини **В. М. Щербаківського** з **Д. І. Яворницьким**; аспірантка Кременчуцької філії Харківського політехнічного університету **С. Нестуля** (Кременчук) — з **М. Ф. Біляшівським**; **О. Супруненко** (Полтава) — з **В. І. Вернадським** та **Ф. К. Вовком**; доцент Полтавського педінституту, кандидат історичних наук **О. Нестуля** (Полтава) ознайомила з документами про пам'яткоохоронну діяльність ученого 1917 р. та обрання його комісаром Уряду України з питань охорони пам'яток старовини та мистецтва на Полтавщині. Зав. відділом полтавського Центру археології **І. Кулатова** (Полтава) ввела до наукового обігу науковозвітні матеріали розкопок **В. М. Щербаківського** курганів скіфського часу на Переяславіщині 1913 р.

Досить представницькою була й мистецтвознавча «частина» читань. Доцент Полтавського політехнічного університету, заслужений працівник культури України **В. Ханко** (Полтава) розглянув у своїй доповіді мистецтвознавчу спадщину **Вадима Щербаківського** київського, львівського, полтавського та пражського періодів творчості. Старший науковий співробітник ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, кандидат

мистецтвознавства М. Селівачов (Київ) продовжив тему розвідок ученого щодо дерев'яних церков Київщини, мистецтвознавці Національного музею українського мистецтва у Львові Я. Павличко та М. Звіринська-Гелитович здійснили аналіз збірок українського мистецтва XV—XIX ст., зібраних В. М. Щербаківським у колишньому музеї митрополита А. Шептицького. Міжнародне значення наукової діяльності вченого було темою виступу мистецтвознавця В. Данилейка (Полтава).

По завершенні читань їх учасники відвідали експозицію з історії Полтавського краєзнавчого музею, де вміщені матеріали про В. М. Щербаківського, музейну скарбницю та експозицію відділу археології, де представлені знахідки польових досліджень археолога, побували поряд з будинком, в якому жив один з майбутніх керівників Українського вільного університету у Мюнхені та Празі, були присутніми на презентації нових видань з археології України Центру охорони та досліджень пам'яток археології, які нещодавно побачили світ у Полтаві⁵.

Робота читань висвітлювалася у засобах масової інформації — пресі, радіомовленні, телебаченні — України, міста і області.

О. П. Моця, О. Б. Супруненко

Примітки

¹ *Пам'яті В. М. Щербаківського (1876—1957) // Полтавський археологічний збірник.*— Полтава, 1955.— № 4.— 208 с., іл.; *Археологічні дослідження на Полтавщині 1994 р. // Полтавський археологічний збірник.*— Полтава, 1995.— № 3.— 284 с., іл.; *Курінний П. Вадим Щербаківський (з нагоди 70 років життя).*— Полтава, 1995.— Препринт, вип. 10.— 24 с., портр.; *Щербаківський В. Український університет у Полтаві: Спогади.*— Полтава, 1994.— Препринт.— Вип. 2.— 40 с.

² *Програма наукових читань «Пам'яті Вадима Щербаківського (1876—1957)».*— Полтава, 1955.

³ *Бирюков В. П. В. М. Щербаківський и его лекции по археологии на курсах украиноведения в городе Хороле Полтавской губ. (июль, 1917 г.) // Полтавський археологічний збірник.*— № 4.— С. 14—436: портр., іл.

⁴ *Sherbakiwskij W. La situation géographique de la ville de Gelone d'Herodote // Kniega pamjatkowa kuczci Prof. Dr. Wl. Demetrykiewcza.*— Poznan, 1930.— S. 265—286.

⁵ *Борис Андрійович Шрамко // Біобібліографічний покажчик / Укл. Тітков О. В.*— Полтава, 1995.— 64 с.; *Ванцак Б., Супруненко О. Подвижники українського музейництва: Г. Кир'яков, Ф. Камінський, К. Скаржинська, Г. Стеллецький.*— Полтава, 1995.— 136 с.; *Ляскоронський В. Г. Городища, кургани і довгі (змієві) вали за течією рр. Псла та Ворскли.*— Вид. 2-ге, репр., доп.— Полтава, 1995.— Препринт, вип. 9.— 56 с. іл.; *Козацькі старожитності Полтавщини.*— Полтава, 1994.— Вип. 2.— 156 с.: іл.; *Рудинський М. Я. Про заснування педагогічного факультету у Полтаві (1918 р.).*— Полтава, 1955.— Препринт.— Вип. 5.— 40 с.; *Сухобоков О. В., Юренко С. П. Опошнянское городище.*— Полтава, 1955.— Препринт.— Вип. 6.— 80 с.

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДИНОЮ ПЕЧЕР»

6—9 липня 1993 р. у м. Ньюкасл-апон-Тайн на півночі Англії було проведено конференцію, присвячену ролі печер і скельних навісів у житті людини. Організували цю зустріч доктори Кристофер Сміт і Клайв Бонсолл (Ньюкаслський та Единбурзький університети).

© Г. М. БУРОВ, Ю. Т. УРТАНС, 1996